

Maria Mórawska

Dary i nabytki Muzeum Woli

Almanach Muzealny 7, 404-409

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Opracowała Maria Mórawska

DARY I NABYTKI MUZEUM WOLI

W latach 2009–2012 zbiory Oddziału Muzeum Historycznego m. st. Warszawy – Muzeum Woli wzbogaciły się o 205 nowych, najrozmaitszych eksponatów. Znalazły się pośród nich między innymi pamiątki po dawnych, nieistniejących już wolskich zakładach przemysłowych i rzemieślniczych. Cennym wkładem do kolekcji Muzeum są liczne obiekty związane z historią Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”: prasa zakładowa, znaczki z lat 1980–1981, a także oryginalne dokumenty z okresu stanu wojennego. To bez wątpienia wynik ekspozycji poświęconych historii tego wielkiego ruchu społecznego, jakie były realizowane w Muzeum w minionych latach. Warto zwrócić uwagę na elementy pochodzące z rozbiórki dawnych wolskich kamienic. Na wielu spośród nich widać ślady kul z II wojny światowej.

DAR WALENTEGO KRÓLIKOWSKIEGO

Dar Walentego Królikowskiego składał się z czterech obiektów: tary do prania, medalu z mosiądzu oraz dwóch publikacji. Tara do prania ręcznego, wykonana z falistej blachy, w ramie drewnianej, na której jest wyryta litera H, została wyprodukowana w Polsce przed 1950 rokiem. Jej wymiary to: szerokość: 28,5 cm, wysokość: 55 cm, głębokość: 6,8 cm. Przekazany przez darczyńcę okrągły medal, wykonany z mosiądzu, upamiętnia zakończenie produkcji w zakładach Norblina. Na awersie napis: „1809–1983 – 174 lat /Walcowni metali/ Warszawa” Zabudowania fabryki przy ulicy Żelaznej „Dawnej firmy Norblin”. Natomiast na rewersie „Z okazji zakończenia produkcji w starym zakładzie i uruchomienia w nowym maj 1983”. Kolejnym przekazanym obiektem była powieść Teodora Tomasza Jeża, *Asan*, z 1931 roku (wydawnictwo Michała Arcta w Warszawie). Na stronie tytułowej pieczętka o treści „Koło kulturalno-oświatowe prac f. „Norblin” Warszawa ul. Żelazna 51”. Drugie przekazane wydawnictwo to: *180 lat Walcowni Metali „Warszawa” dawny „Norblin” 1809–1989*, Warszawa, maj 1989 rok. Na stronie tytułowej: „Komitet obchodu jubileuszu; Zygmunt Kamiński, Marian Kozera, Jan Górka, Roman Łyżnik”.

1. Pudełko od zapalek z szufladką zawierającą 43 nowe zapalaki oraz 3 lekko spalone, wyprodukowane przez Polski Monopol Zapalczany

DAR JANA BOERNERA

Pudełko od zapalek z szufladką zawierającą 43 nowe zapalaki oraz 3 lekko spalone, wyprodukowane przez Polski Monopol Zapalczany. W opakowaniu znajdowało się średnio 48 zapalek, cena 3 grosze, wymiary: 54 x 36 x 16 mm. [il. 1]

DAR JANUSZA SUJECKIEGO

Muzeum Woli od Janusza Sujckiego otrzymało dwie kotwy z kamienic przy ulicy Próźnej 7 i 9. Kotwy były stosowane jako element konstrukcyjny w kamienicach na obszarze całej Warszawy. Kotew z przewłoczkami z warszawskiej kamienicy mieszczarskiej przy ulicy Próźnej 7, wzniesionej w latach 1880–1882 została wykonana w 1881 roku z kutego żelaza. Druga kotew z przewłoczkami pochodzi z tego samego okresu i materiału co powyższa. Na przewłoczkach widoczne są ślady po uderzeniach odłamków pocisku artyleryjskiego z okresu powstania warszawskiego 1944 roku.

DAR MICHAŁA SZCZERBY

Dar Michała Szczerby został przekazany na otwarcie wystawy dotyczącej Polskiego Czerwonego Krzyża. Składają się na niego: fotografia oraz statut Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, pochodzący z 1919 roku z Warszawy.

DAR JANA ŚLEDZIA

Jan Śledź przekazał do Muzeum Woli pięć eksponatów: dwa medale – na 150 lat zakładów Polfy dla p. Heleny Falacińskiej oraz na 140 lat zakładów imienia Ludwika Waryńskiego; srebrny krzyż zasług, znaczek „Przodownicy Pracy” oraz książkę Teodora Kikty, *Karty z historii Warszawskich Zakładów Farmaceutycznych „Polfy”*. Powyższe obiekty stanowią spuściznę po Helenie Falacińskiej.

SZTANDAR I MEDAL SPÓŁDZIELNI RZEMIEŚLNICZEJ „MOTGOS”

Do Muzeum Woli trafił sztandar wraz z gablotą i medal 50-lecia Spółdzielni Rzemieślniczej „MOTGOS” w Warszawie przy ulicy Chmielnej 98, ofiarowany przez likwidatora spółdzielni.

MONETY KOLEKCJONERSKIE I PAMIĄTKOWE

Narodowy Bank Polski, Departament Komunikacji i Promocji ofiarował Muzeum 13 monet wybitych w Mennicy Polskiej SA w latach 2008 i 2009. Na dar złożyło się siedem monet kolekcjonerskich o nominałach: 2 zł, 10 zł i 20 zł oraz sześć monet pamiątkowych o nominałach: 2 zł, 10 zł i 20 zł. Średnica monet: 27 mm.

DAR ANDRZEJA ZAORSKIEGO

Dar dr. Andrzeja Zaorskiego składał się z 80 pozycji. W zbiorze tym można było wyróżnić następujące czasopisma: „Solidarność, Tygodnik Mazowsze” z lat 1988 i 1989 (9 egzemplarzy numerów), „Głos wolny. Gazeta I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ Solidarność Gdańsk wrzesień 1981 rok” (4 różne numery), „Niezależność. Pismo Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność region Mazowsze” z lat 1980/1981 (12 różnych numerów), „Wiadomość Dnia” z 1981 roku (14 różnych numerów), „Niezależność. Dziennik NSZZ „Solidarność Region Mazowsze” z 1981 roku (18 różnych numerów), „Przegląd Wiadomości Agencyjnych” z 1989 roku (7 różnych numerów), „Tygodnik Ilustrowany” z lat 1936/1937 (2 różne numery), „Morze. Organ Ligi Morskiej i Kolonialnej” z 1936 roku, wydane w Warszawie (2 różne numery). Wśród przekazanych eksponatów znalazły się także trzy listy: *O niepodległości pracy ks. J. Tischner* oraz *Biuletyn Zjazdowy Solidarność, Region Mazowsze* z 1981 roku, a także *Żądanie strajkujących załóg zakładów pracy i przedsiębiorstw reprezentowanych przez MKS* z 1980 roku, wszystkie wydane w Gdańsku.

DAR PAWŁA MICHAŁA ROZBICKIEGO

Dar Pawła Michała Rozbickiego składał się z 61 obiektów, w tym 43 numerów gazet związanych z czasami „Solidarności”, wśród których można było znaleźć takie czasopisma, jak: „Żołnierz Wolności” (1981) „Życie Warszawy” (1981/1982), „Rzeczpospolita” (1982) „Tygodnik Solidarność” (1981), biuletyn kuriera Mazowsza (1992), zawierający 28 stron zszytych zszywką, „Dokumenty VII WZD” oraz 13 znaczków wpinanych do klapy (w tym 4 znaczki „Solidarność” oraz 6 znaczków pamiątkowych wyprodukowanych w Polsce) oraz tableau patriotyczne: na reprodukcji obrazu Jana Matejki, *Kościuszk pod Racławicami* naklejonych jest siedem wycinków prasowych i 13 ulotek [fot 2].

INNE POZYSKANE EKSPONATY

Wśród innych pozyskanych obiektów znalazły się: ▶ dwa zaświadczenia wystawione dla Ireny Rozbickiej, pracownicy pisma codziennego „Słowo Powszechne” wystawione 16 lutego 1982 roku w formacie A4 i A5, uprawniające do poruszania się po Warszawie całodobowo; ▶ decyzja wystawiona na papierze w formacie A5 na nazwisko Mariana Rozbickiego, zezwalająca na zmianę miejsca pobytu z Warszawy na Siedlce w czasie 23 do 28 grudnia 1981 roku; ▶ ulotka (odezwa) Bracia Polscy w rozmiarze 290 x 145 mm; ▶ montaż fotografii ofiarowany przez Edwarda Jana Szymczaka: *W 110. rocznicę założenia cechu Tapicerów w Warszawie 28. VII. 1843 – 28. VII. 1953 r.*, z licznymi portretami, widokiem trasy W-Z, kościołem świętej Anny i kolumną Zygmunta, pomnikiem Syreny i herbem cechu, wymiary około 28 x 39 cm; ▶ dar Wydziału Organizacyjnego Dzielnicy Wola, na który złożyło się siedem prospektów fabryki Ludwika Waryńskiego; ▶ 15 przedmiotów przekazanych przez Martę Zieman: osiem fotografii, pięć legitymacji, paszport z 1916 roku oraz zbiór 12 karykatur – typów warszawskich – papier, piórko, tusz, wykonanych przez ojca ofiarodawczyni – Zygmunta Iwanickiego w latach 30. XX wieku. Wśród darów znalazł się także album (indeks) numer 95 Szkoły Dziennikarskiej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie z 11 października 1932 roku (immatrykulacja) wystawiony na nazwisko Zygmunt Iwanicki oraz odpis świadectwa urodzenia i chrztu Marty Zieman [il. 3]; ▶ dar Jana Grotka, na który złożyły się trzy odbitki fotograficzne: legitymacja w Zgrupowaniu Chrobry II, żołnierze ze Zgrupowania Chrobry II, szkoła w Monachium; ▶ trzy autorskie książki Jerzego Bogdana Raczką, opisujące Boernerowo, które powstały w latach 2006, 2008 i 2011. Zostały one wpisane pod numerami inwentarzowymi 3522 – *Boernerowo i jego świątynie*, 3523 – *Jubileusze Boernerowa*, 3524 – *Boernerowo pamięta*; ▶ pięć pamiątek przekazanych przez Janinę Czosnowską. Były to dwa biogramy Tadeusza Józefa Czosnowskiego (1875–1963), jeden pisany odręcznie w formacie A4 i drugi w postaci druku na książce, biogram Michała Czosnowskiego (1914–1998) w formie druku maszynowego A4 oraz dwie fotografie Tadeusza Józefa Czosnowskiego, przedsiębiorcy budowlanego. Obie postacie związane były z cechem murarskim.

2. Tableau patriotyczne: na reprodukcji obrazu Jana Matejki *Kościuszko pod Racławicami* naklejono 7 wycinków prasowych i 13 ulotek

3. Jedna z 12 karykatur typów warszawskich, rys. Zygmunt Iwanicki, papier, piórko, tusz, lata 30. XX wieku